

УДК 658.589

В.І. ЧЕРКАСОВ, канд. екон. наук, **І.А. БРИЖАТА**
Харківський державний економічний університет

МОТИВАЦІЙНІ ФАКТОРИ ІНТЕГРАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Розглядається проблема заохочення органів державного управління, підприємств, науковців і спеціалістів, які діють в різних напрямках науки й техніки, інтегруватися з метою досягнення позитивних результатів на основі самоорганізації та рівноваги інтересів. Визначено напрямки формування ефективного мотиваційного механізму прискорення інноваційних процесів у галузях промисловості України.

Подальша інтеграція України в світове господарство, в європейські й міжнародні структури, посилення її участі в міжнародному розподілі праці можливі лише за умови подолання широкого кола внутрішніх проблем та орієнтації на загальносвітові тенденції розвитку. Реформування економіки України передбачає вирішення таких найважливіших завдань, як радикальні зміни в системі управління, розробка стратегії ефективного розвитку промислового виробництва і створення нових організаційних форм господарювання, що відповідають умовам ринкових перетворень.

Досвід багатьох країн свідчить, що сучасні економічні процеси, що відбуваються в світовому господарстві, потребують орієнтації на високотехнологічні, високоінтегровані галузі. Становлення цивілізованих ринкових відносин в Україні характеризується змінами у відносинах власності, методах втручання і регулювання державою економічних, інтеграційних та інноваційних процесів. Зміни відбуваються також у визначенні основних пріоритетів діяльності суб'єктів господарювання. Метою фінансово-господарської діяльності підприємств стає досягнення конкурентних переваг продукції та послуг за рахунок: упровадження ресурсозберігаючих та інноваційних технологій, швидкого оновлення асортименту і модернізації традиційних виробів, підвищення науково-виробничого потенціалу. Стабілізація економіки та її поступове зростання, як свідчить практичний досвід економічно розвинутих країн, потребує розробки мотиваційної стратегії промислового розвитку інноваційного типу.

В умовах переходу до ринку одним з важливих заходів припинення спаду промислового виробництва, досягнення макроекономічної рівноваги та оздоровлення фінансової системи України є формування структур фінансово-промислової інтеграції. Досвід роботи великої кількості підприємств свідчить про труднощі, пов'язані з адаптацією до нових умов функціонування, що змушує підприємства до об'єднання з метою сумісного вирішення спільних проблем, зокрема

посилення інноваційного розвитку. Це зумовлює необхідність дослідження і удосконалення організаційно-економічних та управлінських механізмів розвитку виробничо-господарських об'єднань, які, не обмежуючи самостійності підприємств у їхньому складі, надавали б їм допомогу в науково-технічній, інноваційній, інвестиційній, маркетинговій, фінансовій діяльності і в той же час відстоювали б їх інтереси перед органами державної влади.

У концепції державної промислової політики України підкреслюється, що забезпечення економічної незалежності та відродження промисловості України можливі лише на основі розвитку високотехнологічних інтегрованих підприємств і впровадження досягнень науки та техніки. Одним з головних завдань держави є створення організаційних умов економічної мотивації до інноваційного розвитку.

Сучасні напрямки економічного розвитку України базуються на технічному переозброєнні, поліпшенні технологічної структури промислового виробництва з активним використанням науково-технологічних досягнень, формуванні й розвитку мотиваційного механізму в системі управління інноваційними процесами.

Важливою умовою організації в Україні повноцінної саморегульованої національної економіки є реформування її організаційно-економічної структури на засадах корпоратизації, інтеграції та диверсифікації. Враховуючи деформовану структуру національної економіки, слід відзначити актуальність проблеми, а відтак – гостроту потреби відшукування та створення дієвих організаційно-економічних інституцій, форм і механізмів ведення господарської діяльності. Особливе місце серед організаційно-економічних форм господарювання посідають інтегровані корпоративні системи. Вони є формою взаємодії між підприємствами різних галузей, що спрямована на поєднання можливостей високотехнологічного виробництва і концентрованого фінансового капіталу з корпоративною формою організації господарської діяльності і власності. Саме широкий розвиток інтегрованих корпоративних систем з найповнішим використанням їх зінтегрованого і диверсифікованого потенціалу, як показує світова господарська практика, може слугувати основним і дієвим засобом раціоналізації виробничої структури, активізації інноваційної і інвестиційної діяльності, забезпечення економічного зростання, особливо в перехідний період.

Сутність, рівні та етапи процесу інтеграції, проблеми формування інтегрованих корпоративних систем, структура та організаційно-економічні аспекти діяльності промислово-фінансових груп висвітлені в наукових працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Але немає практично робіт, в яких комплексно і системно відображалися б

проблеми й об'єктивна картина інтеграційного процесу в організаційно-економічній структурі національної економіки України, зокрема мотиваційний фактор інтеграції інноваційного розвитку підприємств за цих умов. Недостатньо висвітлені такі проблеми, як місце і роль інтегрованих корпоративних систем у формуванні ефективної економічної структури та активізації інноваційної діяльності на принципах самоорганізації і рівноваги інтересів суб'єктів інноваційного процесу.

Щоб уникнути помилок і досягти позитивного синергетичного ефекту в формуванні інноваційного процесу в інтегрованих структурах необхідно використовувати комплексний мотиваційний підхід. Сутність застосування цього методу наступна:

по-перше, він виходить з принципу, що до формування інноваційних проектів треба підходити як до складової частини загальної стратегії розвитку промислового підприємства;

по-друге, застосування комплексного підходу до розробки і реалізації інноваційних проектів припускає взаємозв'язану і скоординовану роботу всіх підрозділів;

по-третє, це дає синергетичний ефект. Синергію як позитивний ефект комбінування окремих частин можна одержати шляхом організації спільного інноваційного виробництва, спільного використання будівель, земельних ділянок; організації загальних процесу дослідження; обміном досвіду та ін.

Дослідження узагальнених причин створення і діяльності інтегрованих корпоративних структур дозволило виявити основи їх формування, які, на наш погляд, слід віднести до домінуючих мотиваційних факторів розвитку інноваційних процесів. Таким чином можна виділити наступні мотиваційні фактори інтеграції інноваційних процесів:

- організаційне оформлення;
- розвиток фінансового капіталу;
- технологічні перетворення;
- досягнення ефектів масштабу;
- усереднення і синергія;
- ринкові (економія на трансакційних витратах);
- управлінські і, в першу чергу, створення ефективного мотиваційного механізму прискорення інноваційних процесів в Україні.

Отримано 11.10.2002